

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 22. FEBRUARJA (FEB. 22), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 38

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruske čete obnovile prodiranje proti Berlinu in Dresdenu!

Ameriški pomorščaki razcepili japonske sile na otoku Iwo po okupaciji letališča. Ameriški topniški oddelki se izkrcali na otoku. General MacArthur razkril japonske izgube na Luzonu. Čez 92,000 sovražnikov ubitih in ranjenih v šestih tednih. Kolone prve ruske armade prodirle nadaljnjih enajst milj daleč v notranjost province Brandenburg in okupirale čez 80 naselbin. Sovjetske čete se bližajo Gdansk. Dve diviziji tretje ameriške armade udrli skozi vrzel v Siegfriedovi liniji in zasedli petnajst nemških naselbin.

LONDON, 21. febr.—Poročila iz Moskve pravijo, da so čete armade maršala Koneva obnovile prodiranje proti Berlinu in Dresdenu. Glavni mestu Saksonske. Zdej naokoli je predmetja Gubena, utrjenega mesta, 51 milj južnozhodno od Berlina. Armada maršala Rokossovskaja je v prodiranju po starem poljskem koridorju preko kletka Čerk. križišče železnice, ki spaja Berlin z Gdanskom.

Radijsko poročilo iz Berlina pravi, da je pet ruskih divizij in ena oklopna kolona začelo novo ofenzivo na severovzhodni strani Ratibora. 17 milj severno od Moravake Ostrave v Čehoslovačiji.

Guam, 21. febr.—Ameriški pomorščaki, ki so invadirali otok Iwo pred tremi dnevi, so razcepili japonsko vojaško posadko, okupirali letališče na južni konici in eno tretjino otoka po ljutih bitkah s sovražnikom. Japonski odpor je silen in veliko število vojakov je padlo na obeh straneh.

V prodiranju preko otoka so pomorščaki izolirali japonsko vojaško posadko pri ognjeniku Suribachiju na jugu in jo odrezali od glavne japonske sile na severu. Po okupaciji letališča na južni konici otoka so pomorščaki začeli prodirati proti drugemu letališču v središču otoka. Prvi japonski protinapad je bil odbit in sovražnik vržen nazaj.

Admiral Chester W. Nimitz poroča, da so pomorščaki konsolidirali zasedene pozicije pod točo šrapnelov, katere so bruhali japonski topovi. Admiral je naznanil, da so se ameriški topniški oddelki izkrcali na otoku in da so se v akciji proti sovražniku.

Japonske pozicije na otoku bombardirajo enote ameriške bojne mornarice. V zadnjih dvanajstih urah je padlo čez osem tisoč ton streliva na pozicije. Operacije pomorščakov na kopnem podpirajo bojna letala z bombardiranjem japonskih postojank in utrd. Poročila trdijo, da se bitke na otoku Iwo lahko primerjajo v srčnosti onim, ki so se vršile na Tarawai.

Manila, Filipini, 21. febr.—Japonske izgube na Luzonu, največjem otoku v Filipinski grupi, znašajo čez 92,000 ubitih in ranjenih, pravi poročilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja. Ameriške čete so invadirale Luzon pred šestimi tedni. Ameriške izgube v tem času znašajo 2667 ubitih, 10,008 ranjenih in 245 pogrešanih.

Ljute bitke v enem predelu Manile, glavnega mesta, se nadaljujejo. Japonci drže še predel Intramuros. V tem se nahaja okrog 7000 civilistov. Poveljnik japonske posadke je ignoriral ultimato, naj kapitulira. Časneje na Corregidorju se nadaljuje. Japonci se skrivajo v tunelih in luknjah. Oba vhoda glavnega tunela, v katerem so Japonci, sta blokirana.

London, 21. febr.—Kolone prve ruske armade so prodirle nadaljnjih deset milj daleč v notranjost province Brandenburg in okupirale čez 80 naselbin. Med temi so Crossen, Bobersberg in Christianstadt. Slednje

Eden konfirira s poslaniki

Debata v parlamentu o zaključkih kimske konference

London, 21. febr.—Zunanji minister Anthony Eden je sino jutro zapel, odkar se je vrnil v London iz Jalta na Krimu, kjer se je udeležil konference "velike trojice". Včeraj so ga obiskali francoski, kitajski in poljski poslani.

Predmet razgovorov med njimi so bili zaključki, sprejeti na kimski konferenci. Edena so v uradu obiskali francoski poslanik Rene Massigli, kitajski poslanik Wellington Koo in poljski poslanik Raczynski. Poslanici Francije in Kitajske sta iskala pri Edenu informacije o zaključkih kimske konference. Od teh zavisi odločitev, ali bosta Francija in Kitajska poslali svoje reprezentante na konferenco Združenih narodov, ki se prične 25. aprila v San Francisco, Cal.

Uradno naznanilo pravi, da bo premier Churchill nastopil pred parlamentom prihodnji tork in poročal o zaključkih kimske konference, nakar bo sledila debata.

Edena sta obiskala tudi bivši poljski premier Stanislaw Mikolajczyk in bivši rumunski minister Tadej Romer. Doznava se, da bo Velika Britanija preključila priznanje sedanjih poljskih ubežnih vladi, katere predsednik je socialist Tomas Arciszewski, in priznala ono, ki bo formirana v Varšavi. Možnost je, da bosta Mikolajczyk in Romer postala člana nove poljske vlade.

Ruska knjiga o klanju židov

Sistematično uničevanje židov razkrilo

Moskva, 21. febr.—Sovjetska založba bo izdala knjigo, vsebujočo dokumentarno evidenco, da so Nemci poklali okrog šest milijonov židov v evropskih državah. Sistematično uničevanje se je pričelo v velikem obsegu l. 1939. Metode so bile ustrelitve, elektrokcije, vcepitve smrtnih bacilov in zastrupljanje s plini.

Eno največjih taborišč je bilo v bližini Varšave. V tem se je nahajala večina poljskih židov. Uredniki knjige pravijo, da je bilo poklanih tudi veliko števil poljskih katolikov v tem taborišču. Število židov na Poljskem pred vojno je bilo okrog 3,100,000. Izmed teh jih je 250,000 pobegnilo v Rusijo. Vsi ostali, ki so prišli pod nemško vojaško oblast, so bili umorjeni. V mnogih poljskih krajih, katere so ruske čete zasedle, so bili najdeni seznamni z imeni in fotografijami žrtv. Uredniki knjige so pisatelji, med temi Ilija Ehrenburg, Konstantin Simonov, Vsevolod Ivanov in V. Imber.

Tragična usoda obkroženih nemških posadk

London, 21. febr.—General Kurt Dittmar, besednik poveljstva nemških sil, je v svojem govoru po radiu priznal tragično usodo vojakov nemških posadk v mestih, katere so obkrožile ruske sile. Te posadke se nahajajo v Breslavi, Koenigsbergu, Poznani in nekaterih drugih mestih.

BRITSKA UDELEŽBA V VOJNI NA PACIFIKU

Bela hiša naznanila sporazum med Rooseveltom in Churchillom

PREDSEDNIK GOST TREH KRALJEV

Washington, D. C., 21. febr.—Bela hiša je razkrila detajle potovanja predsednika Roosevelta po Bliznjem vzhodu. Roosevelt je po zaključku konference v Jalti na Krimu odpotoval v Egipt in Alžirijo. V Aleksandriji se je sestal v premierjem Churchillom in dobil od njega zagotovilo, da bo Velika Britanija vrgla vso svojo razpoložljivo silo v akcijo proti Japoncem na Pacifiku po porazu Nemčije.

Uradno naznanilo pravi, da sta Roosevelt in Churchill imela važne razgovore v Aleksandriji o situaciji na Pacifiku. Razpravljala sta o načrtih, ki niso bili na dnevnem redu na konferenci "velike trojice" v Jalti iz razloga, ker Rusija ni v vojni z Japonci.

"Churchill je povedal Roosevelt, da bo Velika Britanija vrgla vso silo v boj proti Japoncem po porazu Nemčije," pravi naznanilo. "Ona bo storila vse, kar je v njeni moči, da ojači sile, ki so že zavojevane v bitkah z Japonci."

Bela hiša je tudi potrdila poročilo, da je general Charles de Gaulle, predsednik časne francoske vlade, zavrnil povabilo Roosevelta, naj se sestane z njim v Alžiru. General je dejal, da ne more priti v Alžir zaradi nujnih opravkov, zaen pa se je zavhal za povabilo. Roosevelt je bil razočaran, ker se De Gaulle ni odzval povabilu.

Kje se Roosevelt zdaj nahaja, Bela hiša ni razkrila iz varnostnih razlogov. Naznanilo pravi, da je predsednik po zaključku konference v Jalti odpotoval v Sevastopol, rusko pristanišče mesto ob Črnem morju, ki je silno trpelo v sedanjih vojni. Ogledal si je razvaline v spremstvu zunanjega komisarja Molotova in drugih visokih ruskih uradnikov. Molotov je spremljal Roosevelta do letališča, kjer je zasedel letalo in odletel v Kairo, kjer ga je pozdravil egiptski kralj Farouk. Tja sta potem prišla tudi Ibn Saud, kralj Saudi Arabije, in abesinski cesar Haile Selassie.

Kralj Ibn Saud se je ukrcal na ameriškega rušilca v Jiddi, luki ob Rdečem morju. Ta je napravil 800 milj dolgo pot v Egipt, kjer se je kralj sestal z Rooseveltom. Saud je prvič zapustil svojo deželo z namenom, da se sestane z Rooseveltom.

V Aleksandrijo je dospel tudi ameriški državni tajnik Edward R. Stettinius iz Moskve, kjer je imel razgovore z Molotovom. Tam se je sestal z Rooseveltom in potem odpotoval v glavno mesto Mehike, kjer se je odprla konferenca reprezentantov ameriških republik.

V Aleksandrijo so prišli tudi John G. Winant, ameriški poslanik v Londonu, Jefferson Caffery, ameriški poslanik v Parizu, in Alexander Kirk, ameriški poslanik v Rimu. Vsi so se udeležili konference med Rooseveltom in Churchillom.

Austrijski bataljon v Titovi armadi

Washington, D. C., 21. febr.—Nedavno formirani avstrijski bataljon se je pridružil jugoslovanski osvobodilni armadi, katere poveljnik je Tito. Prvega spopada z Nemci se je udeležil v bližini Predvora in Jame na Gorenjskem po poročilu časniške agencije TANJUG.

Član grške vlade resigniral

Protest proti politiki premierja Plastirasa

Ateens, Grčija, 21. febr.—Notranji minister Pericles Rhalis je predložil svojo resignacijo premierju Plastirasi, kar je znamenje, da se razvija nova kriza. Resignacija je v bistvu protest proti politiki Plastirasa in njegovi taktiki napram voditeljem levčarske osvobodilne fronte. Premier je pod vplivom reakcije in fašistov, ki sicer skrivajo svoje prepričanje.

Plastirasa ima zaoslombo pri reakciji, ki še vedno sanja, da se bodo vrnila časi, kakršni so bili, ko je vladal Grčijo diktator John Metaxas. Plastirasa se poslužuje diktatorskih metod pri zatiranju opozicije.

Značilno je to, da so jetnišnice še vedno natrpane z levčarji, kateri so bili aretirani v teku civilne vojne, čeprav je bil sklenjen dogovor, da bodo osvobojeni. Aretacije levčarjev se nadaljujejo. Eden izmed atenskih listov poroča, da policija aretirala povprečno 1500 ljudi dnevno.

Besednik levčarskih grup je dejal, da mnogi izmed onih, ki so tvorili zaščitne bataljone in mučili grške rodoljube, ko je bila dežela pod nacijsko okupacijo, se kretajo svobodno. Noben še ni bil aretirani zaradi storjenih zločinov. Velika Britanija je odgovorna za sedanjo situacijo, ker je intervenirala v času civilne vojne v prilog reakciji. Ta je zdaj na krmlu, dočim so oni, ki so vodili borbo proti nemški okupacijski sili, v ječah.

Magnati napadli voditelje unije

Addes zavrnil izrečene obdolžitve

Washington, D. C., 21. febr.—Besedniki avtne industrije so napadli voditelje avtne unije, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, in jih obdoližili, da ovirajo produkcijo tankov in bojnih letal s svojimi poskusi, katerih cilj je kontrola nad tovarnami.

Obdolžitve vključuje deklaracija, podana na zaslišanju pred senatnim odsekom, kateri vodi preiskavo vojnega programa. Načelnik odseka je senator Mead. V tej je rečeno med drugim, da skušajo voditelji avtne unije uzurpirati funkcije in oblast upraviteljev avtnih tovarn. "Posledica teh poskusov je konfuzija," pravi deklaracija. "Delavci, upošleni v avtnih tovarnah, ne vedo, ali so odgovorni za svoje delo unijskim voditeljem ali kompanijam. Slednji imajo oporo pri nekaterih federalnih uradnikih."

Detroit, Mich., 21. februarja.—George F. Addes, tajnik-blagajnik avtne unije, ki nadomestja predsednika R. J. Thomasa, ki je v Londonu kot delegat na zborovanju svetovnih strokovnih unij, je odločil zavrnil obdolžitve besednikov avtne industrije. Dejal je, da hočejo te oblasti avtno unijo v javnosti in da ponavljajo staro pesem, katero so začeli peti l. 1937.

Addes je dejal, da unija priporoča le ustanovitev skupnih odborov delavcev in delodajalcev, ki naj bi pospešili produkcijo in ustvarili podlago kooperacije. To ni uzurpiranje funkcij in oblasti upraviteljev avtnih tovarn.

Lloyd George nevarno bolan

London, 21. februarja.—Lloyd George, britski državnik in premier v času prve svetovne vojne, je nevarno bolan. Bolezen ga je napadla pred enim tednom. George je star 82 let.

Domače vesti

Obiak
Chicago.—Glavni stan SNPJ je 20. febr. obiskala Mary Kershnik iz Rock Springsa, Wyo.

Nov grob na zapadu
Black Diamond, Wash.—Dne 17. febr. je tukaj umrl Louis Breznik, star 83 let in doma iz vasi Lučna na Štajerskem. Bil je član SNPJ in bivše zveze od leta 1906 in v tej okolici je živel okrog 40 let.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 17. febr. je v Collinwoodu umrla Cecilija Kurett, stara 65 let in doma iz St. Vida pri Ljubljani, odkoder je prišla v Ameriko pred 40 leti. Zapuška moža, hčer in pet sinov (enega v Fly Creeku, N. Y.), v starem kraju pa sestro.—V nedeljo je umrla Alojzija Mejac, roj. Kačer, stara 58 let in doma iz Device Marije v Polju. Bila je članica KSKJ, SZZ in W. C. Zapuška dva sinova in dve hčerki.—Isti dan je umrl radi srčne kapi Alois Arhar, star 72 let in doma iz Vižmarjev nad Ljubljano. Tukaj zapuška dve hčeri, v Meadow Landsu, Pa., sestro, por. Bizjak, v starem kraju pa več bratov. V Ameriki je bil 40 let in po poklicu mizar.—Pri družini Tony Robida v Euclidu so se oglašile vile rojenice in pustile dvojčka, oba fantka.—Dne 30. nov. je bil na zapadni fronti ranjen S/Sgt. Edward J. Dolsak, sin družine Frank Dolsak iz Euclida. Zdravi se v bolnišnici v Angliji, kjer ga je nedavno obiskal njegov prijatelj Walter Lampe, ki se tudi nahaja v Angliji.

Popravek

Cleveland.—V poročilu o smrti članice društva 53 SNPJ je bila pomota. Umrla je Katarina Milančič ne Malnič.

Bessemer, Pa.—V poročilu o smrti Antona Zakrajaka je rečeno, da je 4. febr. umrla tudi Ivana Zakrajšek—njegova žena, članica društva 97 SNPJ. Tukaj je pomota, kajti ona še živi! (Poročevalcem priporočamo, naj bodo bolj previdni!—Ured.)

Odbor sankcioniral zvišanje plač

Tekstilna unija preklicala protistavkovno zagotovilo

Washington, D. C., 21. febr.—Vojni delavski odbor je sankcioniral zvišanje plač 145,000 klavniškim in 50,000 tekstilnim delavcem s pridržkom, da mora zvišanje odobriti Fred M. Vinson, direktor ekonomske stabilizacije. Ta odločitev je prišla v momentu, ko sta uniji klavniških in tekstilnih delavcev zapretili z oclikem stavke. Obe sta včlanjeni v Kongresu industrijskih organizacij.

Emil Rieve, predsednik tekstilne unije, je obsodil akcijo odbora. Izjavil je, da je ta le potrdilo stališča unije, da odbor ima vezane roke in ne more sam izreči odločitev. Rieve je prej naznanil preklic zagotovila, da nega predsedniku Rooseveltu, da unija ne bo oklicala stavk, dokler traja vojna. On je tudi okrcal Jamesa F. Byrnesa, direktorja vojne mobilizacije, in ga obdolžil, da je blokiral zvišanje plač.

Rieve je dejal, da njegova unija ne zaupa vojnemu delavskemu odboru, ker je postal orodje Vinsona. Odlok določa zvišanje minimalne plače na 55 centov na uro, dočim je unija zahtevala zvišanje na 72 centov.

Nemški parnik potopljen v bližini Gdanska

London, 21. febr.—Nemški parnik Wilhelm Gustloff je bil napaden in potopljen v bližini Gdanska, pristanišnega mesta ob Baltičkem morju, pravi poročilo iz Helsinka, Finska. Na parniku se je nahajalo čez 8000 beguncev iz severne Nemčije.

AMERIŠKI GENERAL POHVALIL JUGOSLOVANE

Partizani rešili mnogo ameriških letalcev

NEMCI UTRJUJEJO LJUBLJANO

Washington, D. C., 21. febr.—General Nathan F. Twining, poveljnik petnajste ameriškega letalskega zbora v Sredozemlju, je v posebni poslanici maršalu Titu, poveljniku jugoslovanske armade, pohvalil jugoslovansko ljudstvo in partizane, ki so rešili več ameriških letalcev, kateri so se morali spuščati na tla v Jugoslaviji.

"Ameriški letalski zbor je začel operacije nad Jugoslavijo pred štirinajstimi meseci in v tem času je moralo mnogo letalcev pristati na jugoslovanskem ozemlju," pravi general v poslanici. "Da niso ti nemški vojni ujetniki in se zdaj bore proti nacijem, je zasluha jugoslovanskega ljudstva. Zastavili ste svoja življenja in življenja članov vaših družin in rešili več sto naših letalcev. Dali ste jim hrano, streho in zdravniško oskrbo. Prehodili ste kilometre po nevarnem ozemlju, prekoračili reke, potoke in hribe v snegu, deževju in blatu, vendar ste vselej pripeljali letalce v varna zavetja. Kot poveljnik letalskega zbora in v imenu mater in očetov naših letalcev vam izrazim hvaležnost za junaška dela, katere ste izvršili. Sprejmite moje odkrito srčno in globoko zahvalo."

Twining je naglasil, da partizani in ruske čete drže najmanj 200,000 nemških vojakov v Jugoslaviji. Večina te sile je koncentrirana v severni Jugoslaviji.

Jugoslovanska časniška agencija TANJUG poroča, da je predsedništvo jugoslovanske protifašistične skupščine odlikovalo 72 ameriških letalcev. Podelilo jim je partizansko zvezdo v znak priznanja zaslug v borbi proti skupnemu sovražniku, nacijski Nemčiji.

Radio Belgrad poroča, da Nemci utrjujejo Ljubljano, glavno mesto Slovenije. Zgradili so omrežje trdnjav okrog Ljubljane. Poročilo dostavlja, da prebivalci mesta in okolice kljub nacijskemu terorju sodelujejo s partizani v naporih za osvoboditev slovenskih krajev.

Velika ameriška pomoč zaveznikom

Washington, D. C., 21. febr.—Administracija za ekonomsko pomoč je informirala kongres, da skupna vrednost orožja, vojnega materiala, živila in drugih potrebščin, katere so zavezniki države dobile od Amerike na podlagi posojilno-najemniškega zakona znaša \$35,382,000,000. To pomoč so zavezniki dobili, odkar je bil ta zakon uveljavljen.

Konflikt med Himmlerjem in Ribbentropom

Curih, Švica, 21. febr.—List Lausane Gazette poroča, da je Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacijske tajne policije, pozval Joachima von Ribbentropa, naj resignira kot zunanji minister. Med njima je nastal oster konflikt. Poročilo dostavlja, da hoče Himmler prevzeti Ribbentropovo pozicijo.

Pisarniški delavci dobili zvišanje

Chicago, 21. febr.—Okrog 500 pisarniških delavcev, upošlenih v uradih Pressed Steel Car Co., je dobilo zvišanje plače deset dolarjev na mesec. Zvišanje je odredil vojni delavski odbor. Pisarniški delavci so člani unije CIO.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celotno leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

HAZNO IZ COLLINWOODA

Cleveland, O. — Na vse prošnje in želje urednika Ameriške Domovine in njenega sekundanta Gabrovske se ladja s potrebnimi za jugoslovansko ljudstvo vseeno ni potopila in srečno je bila dostavljena prva pomoč, poslana po ameriških Slovenceh za borečo se partizansko Jugoslavijo. O teh grdih nakanih in škodoželjnih nagibih danes že tudi ve trpeči narod v stari domovini in gotovo je, da tega naš junaški narod tudi ne bo nikdar pozabil, niti svojih dobrotnikov, še manj pa svojih narodnih bratov sovražnikov. Vsi Slovenci in Slovenke, ki čutite z vašimi rodnimi brati in sestrami v stari domovini, pomagajte jim še nadalje po vaših močeh. Narod trpi, grozno trpi od gladi in splošnega pomanjkanja zdravil in obleke, toda vsa ta gorja niso vaših bratov in sester premagala v boju za svoje pravice, v boju za svoje domove, svoj materini jezik in za vse enako pravico. Zarja svobode se že sveti na vzhodu nove svobodne in demokratične Jugoslavije. Čast in poklon njenim junaškim borcem!

Jugoslovanski general in major. Kapitan Branko Velkaverh, kateri je pred nekaj meseci odpotoval iz New Yorka v London, mi piše: "Takoj prvi dan, ko sem sem prišel, sem srečal našega partizanskega generala Velebita, ki je vse, kakor so ga časopisi opisovali, in še več. Ne vem kako bi ga opisal, ali eno lahko rečem: če bo Jugoslavija imela takšne voditelje kot je on, potem me ni strah za njeno bodočnost in potem se grenko motijo vsi, ki mislijo, da bodo z intrigami zopet zagospodarili nad jugoslovanskimi narodi. Človek, ki se je od advokata povzpela na položaj generala ljudske prostovoljne armade, ki danes v tujini zastopa naše vseljudsko gibanje a še ni izgubil ničesar od svoje, tako pristnega človeštva, ki mu veje iz vsake kretnje, ki ga razodeva pri vsaki besedi, je prav siguran dokaz, kako zdrava, kako vsenarodna je nova Jugoslavija, kako pristno demokratična in socialno pravična. Prav tako so vsi partizanski odposlanci, ki sem jih od sedaj srečal. Tak je major Ravnhar (Slovenec), taki so polkovniki in nižji oficirji, tako so ženske mislejo Rdečega križa, tako so vsi, ki so skozi triletno bojevanje, stradanje in trpljenje obdržali vero v končno zmago pravice, ki so verovali v resnično idejo, za katero so se borili in umirali." (To je dobesedna kopija pisma.)

Branko Velkaverh je kapitan jugoslovanske partizanske trgovske mornarice in oče malega partizanka Dušana, katerega sva z mojo ženo imela v oskrbi dva meseca, a sva ga morala oddati drugim ljudem v oskrbo, radi boleznimi moje žene. Moj mali partizanček je danes v otroškem zavodu v državi New Jersey. V njegovem imenu se iskreno zahvaljujem vsem onim, ki ste na ta ali oni način pomagali temu malemu jugoslovanskemu revčku. Prav lep in priden deček je bil.

Jugoslovanski mornarji v New Yorku. V newyorškem pristanišču je več jugoslovanskih trgovskih ladij. Njih mornarji so treni pripadniki partizanske ideje.

V enem pismu mi piše kapitan Martin Kovačević: "Imeli smo veliko slavnost, ko smo na naših ladjah razobesili jugoslovanske zastave z rdečo zvezdo."

Ti mornarji so v teku te vojne pretrpeli veliko in malo med njimi jih je, da ne bi imeli težkih izkušenj na morju. Tudi kapitan Kovačević. O njem piše v The Natal Mercury angleški častnik George H. Holly: "We found we had enough water, biscuits and condensed milk which, issued very frugally would keep us alive for about nine days. We set a ration on that basis. We also found that the Germans had put on board a first-aid box and two bottles of ersatz rum. In the boat were three experienced officers, captain Martin Kovačević, Mr. Donovan and myself so we set watches. Here I would like to pay a specially warm tribute to the Yugoslav captain Kovacevic from XX. He proved himself a fine seaman and a master of his craft. His unchanging optimism and helpful advice undoubtedly proved a great factor in our successful and speedy landfall. His equanimity is all the more remarkable in view of the fact that this was his second time in a lifeboat in 14 days. If ever I am in a tight corner again I wish for no better companion than Captain Kovačević."

Da taki so partizanski mornarji in njihove hrabrosti in poguma jim ne bo ubila nobena lažnjiva in še tako ogabna propaganda sovražnikov svobodne in demokratične Jugoslavije.

Duhovniki v partizanskih oddelkih. Da ima jugoslovanska narodna osvobodilna vojska tudi svoje vojaške duhovnike, imam pred seboj dokaz na fotografiji. Na sliki vidim pomorskega inženirja Glavana, na njegovi levi pa partizana kaplana Josipa Volariča, ki je oblečen v vojaški suknji z duhovniškim ovratnikom, vojaško čepico in z rdečo zvezdo. Obraz mu je neobrit; poleg njega so mornar Ivan Zic, neka partizanka iz Korčule in neka partizanka iz Slovenije.

Seja ali sestanek za naše ameriške vojaške. Kot tajnik SDD sem dobil nalogo od zadnje delniške seje Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd., da ponovno skličem sejo, odnosno sestanek, kateri naj bi se bavil z zadevo akcije, da se organizira odbor ali organizacija, katere namen in delo naj bi bilo: organizirati akcijo izmed članov države in organizacij okrožja Slov. delavskega doma za sprejemno prireditve naših vojakov, kadar se povrnejo iz te vojne. Seja se bo vršila v soboto zvečer, 31. marca 1945. Prosi in apelira se na vse organizacije, katere se zanimajo za to akcijo, da v ta namen izvolijo na svojih prihodnjih sejah dva zastopnika, katere naj se tega sestanka tudi udeležita. Ako bode zadostno število navzočih na seji, potem bomo izvolili odbor, kateri bo šel z delom naprej, da se vse pripravi za to prireditev.

Ženski odsek SDD je obljubil vso svojo pomoč; za to akcijo prirejal bo v ta namen tudi plesne prireditev in poleg pa ima že pripravljene nekaj denarja. Torej oni, ki se za to zadevo zanimate, pridite na to sejo. Vab-

ljene so tudi vse zunanje osebe, ki imajo do tega zanimanje.

Zadeva vojni ujetnikov. V ameriškem ujetništvu se nahaja veliko slovenskih fantov kot vojni ujetniki italijanske armade, dasiravno oni niso in ne bodo bita Italijani, pa vseeno še danes morajo biti skupno z ostalimi Italijani v ujetniških kempah. Večkrat so ti fantje že sami prosili, da bi se zanje kaj storilo, da bi se jih ločilo od Italijanov, toda do danes se menda še ni nihče potegnil zanje.

Pred nekaj dnevi smo opazili v tukajšnjih časopisih, da odposlanci italijanske vlade urgrajo, naj se vse italijanske ujetnike izpusti ter pošlje nazaj v Italijo. Pri tem pa nastane vprašanje, kaj pa slovenski fantje iz naše Primorja? Ali naj tudi oni gredo z ostalimi ujetniki vred v Italijo? Kot Italijani?

Na zadnji konvenciji SANSa, ki se vršila v Clevelandu, je bila predložena in sprejeta resolucija glede tega. Kaj je SANS do danes v tem slučaju in v zvezi s to RESOLUCIJO storil, ne vemo, ker o tem ni bilo še nikakega pojasnila iz urada SANSa. Danes je skrajni čas, da urad SANSa zavzame potrebne korake, predno bo prepozno, ker se kaj lahko zgodi, da bi odposlanci italijanske vlade uspeli in nekaj odgovornosti, če bi bili ti fantje odposlani z ostalimi ujetniki v Italijo, bi padlo na nas ameriške Slovence, ker se nismo hoteli pobrigati pravočasno za usodo teh fantov. Da so ti fantje pravi Slovenci, so dokazali s tem, da so navzile svoji mali plačiči hranili denar in darovali v sklad SANSa za svobodno Jugoslavijo. Dajmo, zdramimo se — čas je kratak! Odgovorni odborniki SANSa, kaj pravite k temu?

Vincent Coff.

VSAKEGA NEKAJ

Chicago, Ill.—Naj malo opišem o tem in onem. V "gimnazijo" sem hodil štiri zime. Tri zime sem žgance kuhala, eno pa sekal hraste. Ne, jaz nisem imel prilike pohajati v šolo. Za silo me je naučil pisanja in čitanja France Graziuti, po domače Lužen Franci. Naša šola je bila doma pod češnjami. Bili smo samo štiri učenci: Anton Graziuti, John Graziuti, Rude Gannon in Zgončev Lojze. Če je še kateri živ in če čita Prosveto, se bo gotovo spomnil name. Jaz čitam Prosveto vsak dan.

Nekateri dopisniki izražajo, da kajsi citajo kot pišejo. Tako je tudi z menoj in z vsakim, ki je v tako "visoke" šole pohajal kot jaz.

Odkrito povem, da mi nekateri dopisniki ugajajo, drugi pa ne, ker preveč lovijo za vsako besedo. Prav tako lovi za besede in čepi dlake bivši urednik Prosvete. Ne morem razumeti njegovega stališča. V Prosveti ni prostora za imena prispevalcev, ki prispevajo za staro domovino manj kot \$5, dočim ga je dovolj za pristransko pisanje bivšega urednika. Ne smemo pozabiti, da so mnogi že darovali več kot \$5 za staro domovino in ko pride kdo ponovno okoli, darujejo manj.

Naj še omenim, da mi ugajajo dopisi brata Gornika iz države Washingtona.

Louis Steblaj.

AKTIVNOSTI DETROITSKE
PODRUŽNICE SANSa

Detroit, Mich.—Sledeči darovalci za WFASSD še niso bili priobčeni: Frank Strniša \$20, Mike Marinch \$10. Po \$5: Frank Baloh, Stanley Baloh, Mary Schaffer, Rose Klarich, John in Ana Haisan, Ciril Kocjan, Frank

Ameriški vojak na zapadni fronti slede z velikim zanimanjem gigantni ruski ofenzivi na vzhodni fronti. Kaj mislijo o tem ruskem udaru. Je povedano na sliki—"Dobrodošel, Ivan"—ki je bila sneta v osvobojenem Brachelenu v Nemčiji.

Kastelc, Frank in Mary Vihtelič. Nabrala Mary Rant. Darovali so tudi: Stanley in Mary Menton \$20, John Vihtelič \$5, Joe Grum ml \$5. V seznamu decembrske prireditve je bil izpuščen John Kirar \$5.

V januarju so darovali po \$5: Jos. Črne st., Nick Kostelc, Mary Kostelc, Sophie Kostelc, Jos. Millek. Po \$3 dva, po \$2 dva in eden \$1. Nabrala Kat. Junko.

Največji bahač v naselbini je podaril za pomoč našemu bednemu narodu EN CEL DOLAR. V nesreči in potrebi pokažemo svojo moralno vrednost in obsojanja vredno sebičnost.

Herman Grebenc je dal na obljubljeni stotak \$10, Frank Kuhovski \$10, John in Mary Volk \$5. Po \$2 dva, ena \$1.

V jugoslovanskem centru so delale v januarju sledeče Slovence: Mary Rant, Lia Menton, Mary Jurca, Mary Naprudnik, Ursula Grum, Kat. Kraitz, Mary Lapajne, skupno 92 ur. V zadnjem seznamu je bila pomotoma izpuščena Agnes Rezišnik.

Obleko je darovalo v januarju devet družin: Frank Nagel, Bendick, Breitner, Frances. Bozich, Louise Bozich, Hribal, Naprudnik-Bobrey, Klarich, John Volk. Trgovca Thomas Besenich je zopet poklonil 144 kosov nove obleke. Vse je tehtalo 400 funtov. Vsem prisrčna zahvala! Nabiranje obleke in denarnih prispevkov se nadaljuje.

Radi transportnih težkoč je pobiranje po hišah skoro nemogoče. Radio in časopise dnevno poroča potrebo pomoči narodom, ki jih je vojna prizadela. Slovenci z ozirom na število naroda so jo občutili najhujše. Priklj je nešteto, da vsak na primeren način pomaga svojemu narodu. Čast onim, ki se spominjajo sami z velikodušnim darom v obleki ali denarju za nakup življenjskih potrebščin, kot so sladkor, čokolada, kondenzirano in posušeno mleko in razni vitamini.

Naša mladina se je zadnje čase lepo odzvala s prispevki. Prvači še vedno Mae Knez. Kar obstoji SANS je ona naša zvesta članica. Poklonila je že lepo vsoto naši podružnici SANSa in \$50 za prvo pomoč. Mary Dabich je organizirala in je predsednica kluba "The Youth of American Yugoslavs". Napisala je že par lepih člankov v angleškem delu Prosvete. (Zadnji 7. januarja). Prosim matere Slovence, da opozorijo svoje hčerkice in sinove na to za nas tako važno mladinsko pomožno organizacijo. S sodelovanjem naše mladine bomo dosegli mnogo, posebno pri Američanih drugih narodnosti.

Naše ljudstvo v stari domovini strada in prezeba. Pomoč, ki jo je že dobilo, je malenkost. Skrbeti moramo, da se najhujše ne prenehoma pokilja in tako preprečimo nadaljnje hiranje in umiranje že preživelega naroda. Poglejte vaše shrambe in podarite, kar lahko pogrešate. Če ne morete sami prinesiti na zbirališče, pokličite Madison 2864, ali sporočite po dopisnici tajnici SANSa (1205 Pallister, Detroit 2), da se pobere. V najkrajšem času mora biti 7000 ton blaga v glavnem skladišču v New Yorku za Jugoslavijo. Detroit in okolica mora prispevati svoj delež, zato je potrebno, da v dveh tednih nabereimo kar največ mogoče. Obiščite svoje sosede druge narodnosti. Jugoslovane sedaj pozna ves svet, lahko s ponosom poveste, da na-

V toku šestih let sem zgubil svojo ženo, dva brata in bratranca. Moja želja je, da naj ne žalujem preveč za pokojnimi. Danes meni, jutri tebi. To je pač življenje.

Naj še omenim, da sem bil 1. 1904 in 1905 v Alaski, kjer sem iskal zlato in streljal srne, medvede itd. Stric Sam pa je poslal mojega sina v Alasko, kjer je streljal Japonce. Tam je bil 32 mesecev, sedaj pa je bil preložen v Missoulo, Montana.

Naši ljudje v Jugoslaviji so pa veliki reveži in mučeniki, toda ruski medved bo kar pohrustal tiste nacijske gangeterje in bande.

Jaz se sedaj učim pisati kot otrok. Pozdravljam rojake po vsej Ameriki!

Louis Kaušek.
(Dolje na 3. strani.)

Igranje z delavstvom

V pogonu, da vtaknejo ameriško delavstvo v jekleni jopič prisilnega dela, so militaristi naleteli na večji odpor v senatu. S svojo kampanjo potvarjanja dejstev so s preračunano historijo uspeli v nižji zbornici kongresa, ki je s precejšno večino sprejela osnutek odseka za vojaške zadeve.

Če bi bil tudi senat nasledel tej dobro zasnovani potezi, bi bili danes vsi delavci med 18. in 48. letom prav toliko "svobodni" kot to v totalitarnih državah. Kateri delavec bi pustil delo v vojni industriji, ali pa odklonil iti na odkazano mo delo, bi se izpostavil težki zaporni ali denarni kazni. Za tak prestop omenjeni zakonski osnutek določa več let zapore in denarno kazen do pet tisoč dolarjev. Vse to, ako bi ne hoteli delati za privatni profit!

K sreči so se o pravem času prevladovali v senatu treznejši elementi, dasi je že izgledalo, da bo tudi višja zbornica kongresa sledila nižji zbornici. Pritisak s strani vojnega štaba in vseh drugih vojni oblasti, kakor tudi s strani predsednika Roosevelta, je tako velik, da je že to samo na sebi virlo sumnja, da se za to zahtevo skriva nekaj drugega kot na napovedovana kriza v vojni produkciji.

In prav to historično insistiranje, da bo vse vrag vzel, ako dežela ne dobi zahtevanega zakona, je napotilo senatni odsek za vojaške zadeve, da se je odločil, da pogleda temu totalitarnemu konju na zobe. Člani tega odseka so kmalu dognali, da je realna slika o razpoložljivosti delovnih sil precej drugačna kot pa jo slikajo totalitarni umetniki, ki zahtevajo od kongresa, da vklene ameriško delavstvo v verige prisilnega dela pod težko zaporno in denarno kaznijo.

K temu spoznanju so senatorjem veliko pomagali voditelji organiziranega delavstva, kakor tudi tovarnarji, ki so na splošno iz svojih razlogov tudi proti temu zakonu. Dokazali so črno na belu, da so številke vojni oblasti o pomanjkanju delavcev—povržene ali zelo enostranske. Prišli so na dan tudi z alternativno, po kateri naj vladni organi rešujejo ta problem na drugačen način kot zahtevajo militaristi.

Ta alternativa je nov zakonski osnutek, ki sta ga predložila senatorja Wagner in Kilgore. Ta osnutek podpirajo voditelji CIO, ADF in železničarjev. Po tem načrtu bi imela vladna komisija za delovne sile kontrolo nad vsemi industrijami, vojnimi in civilnimi. V ta namen bi izvršila temeljit pregled vseh delovnih sil v vseh industrijah, v privatnih in vladnih.

Ta študij bi pokazal, kje je preveč, kje premalo delavcev, kakor tudi o pohajkovnaju ali učinkovitosti pri delu. Notorično dejstvo je namreč, da mnoga podjetja upoštevajo več delavcev kot jih potrebujejo, in sicer zato, da delajo večje profite, kajti profit kujejo od količine obratnih stroškov. In čim večji so stroški, toliko večji so profiti. "Patriotizem," ki se izplača! Ta sistem vojnih kontraktov, ki je poznan kot "cost-plus," bo vladno oziroma davkoplačevalce stal okrog 50 milijard dolarjev v tej vojni!

Po Wagner-Kilgorovem načrtu bi vladna komisija za delovne sile plačala vozne stroške delavcem, ki bi jih poslala v druge kraje. Prav tako osnutek tudi protitiratske starostne pravice vseh delavcev, ki bi bili poslani na druga dela. Določa tudi nekatere druge korake za koordiniranje in efektivno uporabo delovnih moči.

To bi bila tako zvana "prostovoljna mobilizacija" delovnih sil brez zaporne ali deparne kazni. Ta načrt je sigurno veliko boljši kot na administracijski osnutek, ki je bil sprejet v nižji zbornici. Bil bi boljši vsaj za ohranitev morale med delavci, kar je za uspešno produkcijo velikega pomena. Ako delavcem grozite z zaporno in težko denarno kaznijo, če se ne pokore ukazom višjih, boste iz njih napravili skoraj enake sužnje kot so v hitlerski Nemčiji. Vsa svoboda govora ali tiska bi bila zanje brez pomena, kajti pri delu bi bili priklenjeni pod kaznijo in globo. Bili bi moderni industrijski tlačani.

V to smer je bil faktično storjen že zelo velik korak. Kdor danes govori o svobodnem delu, ta poim zelo nateza ali potvarja. V resnici so danes vsi industrijski delavci v dokajšnji meri priklenjeni pri delu, posebno pa v vojni industrijah. Na splošno dela danes ne moreš soreniniti brez dovoljenja vladnih organov. Do zadnjega časa je bila za to potrebna odpustnica od delodajalca, toda ta sistem je bil zadnje čase odpravljen. Zdej lahko dobiš tako odpustnico le od vladne unosiavalnice, ki ti tudi odkaže drugo delo.

V resnici je torej prisilno delo že v veljavi. "Prostovoljno" ali "svobodno" je le še toliko, da se delavec ne znajde pred sodiščem in pred strogo kaznijo, če pusti delo, kakor bi se znašel, če bi administracija prodrla s svojo zahtevo in porinila tudi skozi senat svoj osnutek za konskripcijo delavcev.

Vse to je del totalne vojne, ki bo tudi v Ameriki pustila svoje zle posledice. Dežela sicer ne bo fizično razbita, kot bo na primer skoraj vsa Evropa in tudi drugi deli sveta, toda osedlana bo z vsemi drugimi atributi tega pokolja. Naj to pokolje prinese Ameriki še obvezno vojaščino po vojni in znašile se bomo tam kot je bila predhiterska Nemčija; sigurno pa v pruskem militarizmu. Delavstvo bo izgubilo tudi na svobodščinah.

V zvezi s konskripcijo delavcev naj omenimo, da edina "delavska" gruna, ki podpira administracijo pri tem prizadevanju, so—komunisti in njih sopotniki. Dočim so unije ADF solidne proti zakonu prisilnega dela, je CIO v tem razklan. Nekatere unije, ki jih dominirajo komunisti, so se Philip Murrayju na primer zakrohotali v obraz in pričele bombardirati kongres, naj sprejme konskripcijski osnutek administracije. Taka je zdaj Browderjeva linija, ker misli, da s tem najbolje služi—Moskvi...

Prebivalci na otoku Luzonu, Filipini, navdušeno pozdravljajo ameriške vojaške, ki so jih osvobodili izpod japonske tiranije. Slika je bila sneta v momentu, ko so prvi ameriški vojniki zasedli obrežje.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Louis je krenil za njim; du Marc in ranocelnik sta bila že izginila. Ko je šel Louis mimo mene, sem videl, da se obotavlja; če bi mu bil dal le trohico izpodbude, bi me bil pogledal, ogovoril me in mi segel v roko. Toda Hughesovo mrtvaško lice in njegove ugašale oči so mi stopile pred dušo. Napravil sem kamenit obraz in sem se obrnil v stran.

TRINAJSTO POGLAVJE

"Na svetilnikih"

Izmed vsega, kar se je bilo zgodilo po mojem odhodu iz odseka za javno blaginjo, je ostala kapetanova smrt najpomembnejši dogodek, ki se mi je najgloblje vtisnil v spomin. Spomin na moje še tako sveže nagnenje do njega in njegova slika, kakršen je pravkar bil, poln življenja in jeznega ogorčenja, sta mi živo prevzeli duha in vsa moja notranjost se je uprla misli, da je bil mrtve. Njegova smrt se je zazdelo tako strašna, da sem vzdrgel od groze in preklel nesrečno roko, ki je bila storila ta zločin.

A to še ni vse. Čeprav sem poznal Hughesa stoprv štiri in dvajset ur in čeprav je bila komaj minila ura, odkar sem mu bil prijatelj, sem vendar vedel njegovo zgodbo. Z duhom sem ga spremljal, kako si je šel izposoditi denar, ki ga je imel s seboj. Predstavljal sem si upe, ki jih je gradil na to vsoto. Videl sem ga, kako je prišel semkaj, poln plemenitega poguma, milec, da je našel pot, za kakršno je bil ustvarjen v svoji krepki samouverjenosti in ljubezni do napredka. In to je bilo minilo, propalo brez sledi! Pravkar je še upal in veroval v bodočnost, zdaj pa je ležal na trati za stolnico.

Ta konec se mi je zdel čedalje bolj žalosten, in klavrn in tako živo sem videl pokojnika pred seboj, da mi je bilo mrzko misliti na nevarnost, v kateri je bil Saint-Alais, in na njegovo rešitev. Vse to, z našim brezumnim begom vred, je bilo minilo kakor sanje. Nekaj trenutkov sem še oprezal pred vrati cerkve; ko sem se uveril, da hrup množice pojema v daljavi in da je mesto mirno, sem se še enkrat toplo zahvalil vikarju; nato sem se poslovil od njega in krenil v drevo-red.

Moji koraki so kar odmevali, tako tiho je bilo okoli mene, in kmalu se mi je zazdela ta tišina čudna. Čutil sem se, da množici, ki je bila pravkar še tako razjarjena, ni prišlo na um, da bi bila zavila okoli cerkve; in zakaj je bila vsa sosedščina mahoma tako mirna? A do gotovosti je bilo samo nekaj korakov; podvizal sem se in kmalu prispel na mestni trg.

V moje začudenje se je tudi ta mirno širil v solnčni pripek; nikjer ni bilo videti žive duše. Le mršav pes je tekal z zavihanim repom sem ter tja in iztikal po nesnagi; nekaj starih žensk je stalo za svojimi košarami; nekaj trgovcev je zapiralo okna in vrata svojih prodajalnic. Toda množica, ki je tako nedavno še polnila trg, je bila izginila. Moja osuplost je bila brez meje.

A dolgo nisem ostal tako. Zakaj namestu molčanja, ki je vladalo med visokima, stenama drevoreda, mi je zdajci udaril na uho oddaljen, zlovček zamolkel hrup. Zdrnil sem se in prisluhnul. V naslednjem trenutku sem krenil preko trga in dospel do vrat Douryjeve gostilne. Planil sem v vežo in se z utripajočim srcem vzel na vrh.

Vsa množica, ki se je pred mojih odhodom gnetla po stopnicah in hodnikih, je bila izginila. Hiša je bila videti kakor mrtva, in to opoldne, ko je solnce najlepše sijalo. Ne da bi bil koga videl ali čul, sem prišel do vrat odseka za javno

blaginjo. Stopil sem v sobo. Tu sem našel vsaj nekaj življenja; a molčanje je bilo isto kakor zunaj.

Okoli mize je sedelo do tucat članov odseka. Ko so me zagledali, so se zdrznili kakor ljudje, ki jih zasačijo na slabem dejanju. Nekateri so klavrn obseleli, naslanjaje se s komolci na mizo, in kradoma streljali po meni z očmi; drugi so se sklanjali k sosedom ter jim šepetali na ušesa ali poslušali njihove odgovore. Večina jih je bila bledih, vsi so bili mrki; in dasi je bila soba svetla in je sijalo skozi okna živo popoldansko sonce, je bilo v tem pričakujočem molčanju, ki sem ga čutil okoli sebe, nekaj tako turobnega, da mi je zdajci oledenelo srce.

Abbeja Benoita ni bilo več tam; zato pa sem videl Butona, notarja in branjeveca, dva šilvarja, nekega drugega župnika in Douryja, ki je bil bled kakor zid in čudno sladak, kar vse je sve-dočilo o notranjem strahu. Na prvi mah sem pomislil, da morda ne vedo ničesar, ne o dvo-boju, ne o pobuni; toda že drugi pogled mi je povedal, da vedo vse, nemara še boljše od mene. Videl, da jih opazujem, so nekateri odvrnili oči.

"Kaj se je zgodilo?" sem vprašal, obstavši sredi poti med vrati in dolgo mizo.

"Ali mar ne veste, gospod?"

"Ne," sem dejal, mereč jih z očmi.

Še tu se je tresel zrak od daljnjega hrupa.

"Saj ste bili vendar priča dvoboja, gospod vikont?" je vprašal Buton.

"Da," sem odvrnil nervozno. "A za to ne gre. Videl sem gospoda markiza, kako se je živ in zdrav vrnil domov, in mislil sem, da se je množica razkropila. Toda..."

Premolknil sem in prisluhnul.

"Zdi se vam, da jo še vedno slišite, kaj?" je rekel on in me nekam zasmehljivo pozorno pogledal.

"Da; bojim se, da se ne bi lotila kakega gro-zodejstva."

"Tudi mi se bojimo," je suho odvrnil kovač; naslonil se je na mizo in obvisel z očmi na mojem obrazu. "Vse je mogoče."

Tedaj sem ga razumel. Razumel sem misel, ki je bila v Douryjevih očeh; ko so se ogibale mojih. Oddaljeno hrumenje množice se je v negibnem polnem zraku še glasneje razlegalo k nam. Obrzi ljudi okoli mize so postajali čedalje daljši in resnobejši; nekateri so trepetali in pobešali glave. Razumel sem.

"Bože moj!" sem vzkliznil, sam ves tresoč se od razburjenja. "Ali ne misli nihče ničesar ukreniti? Mar boste mirno sedeli v tej sobi, med tem ko oni peklenski divjajo po mili volji? Ali jim v duhu pritrjujete, ko razdevajo hiše in morda celo pobijajo žens in otroke?"

"Zakaj pa ne?" je suho rekel Buton.

"Zakaj ne?" sem vzkliznil.

"Nu da, zakaj pa ne?" je nadaljeval s trdim glasom. Videl sem, da je imel on glavno besedo; on ni hotel, a drugi se niso upali. "Mi smo bili pripravljani spoštovati mir in gledati, da bi ga spoštovali tudi drugi. Toda vaši belokokardniki, vaši plemeniti bahači, vaši oficirji brez vojničkov—ne zamerite, gospod vikont—oni niso hoteli. Hoteli so nas pritisniti ob steno; in če je ne izkupijo, bodo nadaljevali, kakor so začeli. Ne, gospod," je povzel, s ponosnim nasmehom, gledajo okoli sebe, zakaj oblast ga je bila čudno izpremenila. "Dajmo ljudstvu, naj dela pol ure, kar mu drago, in..."

"Ljudstvu?" sem zavpil. "Mar je to cestno blato, ta sodrga, ti obešenjaki, bosjaki in mestni kaznjenci... mar je to ljudstvo?"

(Dolje prihodnjik.)

DOWN THE HOME STRETCH TO CHINA

ALONG A ROAD, now as slick as any boulevard, move hundreds of trucks which carry the first land supplies in two and one-half years from Lado, in Assam, to Künming, in China. This first convoy of heavy trucks is shown just outside of Lado and it carries large quantities of ammunition, food, general supplies, anti-tank guns and pieces of field artillery to the Chinese army, desperately fighting to break the Jap hold on China. This is a U. S. Army Signal Corps photo.

Odgovorila mu je preprosto, da ji bi se srce zanj kakor za millega brata, toda—Marinu je dala besedo, kateri se ne more izneveriti. Z lažjo na ustnih, da ne more stopiti pred oltar. Naj se je prijazno spominja, naj bo prav srecen, daleč od nje.

Odbila mu je torej prošnjo; ali poznala se je vsaki besedi notranja bolest, da se mora odpovedati njemu, in to je povzročilo, da je sklenil Hugon odpotovati na jug, kjer se mu morda posreči... Niti domisliti si ni mogel, kaj; gledal je samo, da kar najhitreje dospe na morje in v daljni kraj.

V tem je Marino privolil, dasi ni mogel prikrivati svoje ljutosti, da se poroka preloži na poznejši čas.

Evdoksija je bila sicer odločena, da mu poda roko, toda želela je kolikor moči odločiti o njej; marsikaj je čula sedaj o ženinovem življenju, kar ji ni pri-jalo. On sam se je delal vedno radostnega in je dostikrat prihajal na polotok, kjer je našel nekega dne—nepričakovane tujca. Hotel se je pokazati izobraženega moža, zato ga je vpludno pozdravil. Bil je tolikanj dobre volje, da si je deklica vesela od-dahnila, zakaj bala se je nepri-ličnosti.

Na videz prijateljsko se po-slovi prvi večer.

Ko pride Marino pozno zve-čer v mesto, napoti se v gorske ulice, držeče proti goreni trdnjavi, stopi v nizko hišico in vpraša, ali je Mijat doma.

Medel, visok mož prežičih oči mu stopi naproti: "Kdo je?"

"Jaz, dragi Mijat. Rad bi go-voril s tabo. Ali si sam?"

"Aha! Gospod, stopite v sobo; tu naju ne čuje nihče."

Marino gre za njim v slabo razsvetljeno, zatoholo sobo. Tam sede na razdrapan stolič, potegne steklenico iz žepa in jo poda onemu.

Ko jo Mijat vedno ponovno nastavlja na usta in srka žgočo tekočino, razlaga mu Marino svoje namere in mimogrede tu-di njih vzroke, pri čemer oni ča-sih priklama, nateza in gubanči obrvi, češ, da je s tem zado-vo-ljen, z onim pa ne.

"In dvajset zlatov mi daste?" vpraša naposled.

"Dvajset težkih zlatov, ako dobro izvršiš svojo nalogo; toda kmalu mora biti!"

"Zadovoljni boste. Imam tam na drugi strani—" reči pokaže proti zapadu—"prijatelj, ki mi radi pomorejo; ali temu treba časa in novcev!"

"Novcev dobiš, kolikor treba; ali časa mi ne trati," reče Mari-no.

"Stalo bo dosti. To je izvr-šten izum. Videl sem nekaj enakostvar. Lahko jo priredim, kjerkoli hočete; ob določenem zdrse vzmet, počti, in največje lajše se razprše v zrak! Toda za vaš namen potrebujemo majhne stvari; ne mnogo hrupa in samo sprednji del ladji, pravite?"

To bo težko delo! Koliko mi na-šetejete na roko?"

"Za sedaj sto goldinarjev," re-če Marino in odšteje denar na mizo.

"Tedaj mislite resno?" reče oni in oko se mu zaskri. "Ali stvar je draga, jako draga in do-

dati morate še toliko. Treba mi jih je tudi za pot. Odriniti moram v Bari na Laško in odtod moram dolgo potovati po kop-nem, da pridem do prijateljev, in ti bodo tudi zahtevali nekaj."

"Dobro, evo ti še sto goldinar-jev in glej, da se vrneš najkas-neje začetkom prihodnjega me-seca. Vidiš, osmega kimovca mo-ra oni stroj izpolniti svojo dolž-nost!"

"Da, da, na malo Gospojnico. —Dvajset zlatov mi hočete da-ti?"

"Gotovo, ako se ti posreči."

"In ako ne?"

"Vešala!" pravi Marino zanič-ljivo in se odpravlja.

"Obljubite mi jih trideset!" pravi Mijat preponižno, "in vi-del boste čuda."

"Bodi; toda ako izpregovoriš o tem besedico, glej ta samo-kres! Te svinčenke prejmeš, da te glava ne bo nikdar več bo-lela!"

Prestrašeno pogleda Mijat gro-zočo cev. "Ne bo treba. Dobro vam poslužim."

Ko odide Marino, prešije Mi-jat denar in ga zadovoljen vtak-ne v žep.

(Dolje prihodnjik.)

Dobite
RED POINT
BONUS!

2 rdeči točki za vsak funt po-rabljenosti masti, ki je izročena vašemu mesarju. Še dalje hrani-te porabljenosti mast za Bojno Fronto!

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojavnika daje vodstvo tiskarne
... Cene imerna, vsakega dela prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 na eno letno naročnino. Kda na člani se plačuje pri naročniku \$1.50 na tednik, po tem to prišteje k naročniku. Torej sedaj ni vroka, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cene listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	Za Chicago in okolico
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednika in 2.40	3 tednika in 3.90
4 tednika in 1.90	4 tednika in 2.70
5 tednikov in 1.50	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od slededih članov moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kaš

ROŠKI BISER

(Nadaljevanje)

Oni se stresle; vendar se ohrab-ri in odgovori, da je tudi nje-mu po volji, ako odideta. In te-da odločita za odhod drugi dan, ko se parobrod iz Kotora ustavi pred Ercegnovim.

Zadnje popoldne prebija v družbi omlinjenih znancev. Ko Evdoksija čuje, da odideta, oble-di, toda kmalu se vda. Bila je ljubezniva in prijazna, šalila se je z Rihardom in resno govorila z njegovim prijateljem. Ko se poslavljata, obetajo vsi, da pri-dejo posloviti se na prod.

Jasno jutro je, ko stopata Hu-gon in Evdoksija prva proti pri-stanišču. Govorita sicer o mar-sičem, toda z nežnim ženskim čuvstvom umeje deklica govoriti tako, da mu ni možno reči kaj prisrčnejšega.

Potrti stopi Rihard k Evdoksiji in reče: "Mila Evdoksija, ohrani-te nama prijazen spomin, dokler se ne vrneva!"

Tedaj pristopi čolnar in ju po-vabi, naj stopita v čoln.

Na produ mahajo z robcii. Sre-po gleda Hugon na breg.

Sedaj se izgube ostali znanci za hišami in tožno se ozira Hu-gon proti mestu.

"Z Bogom, z Bogom, sladki sen!" reče Rihard na tihem; toda prijatelj ga razume in hud po-gled mu plača za porogljive be-sede.

Ko pljuje uro pozneje parnik mimo roškega pristanišča, stoji med mirtami, kjer sta jo prija-telja prvič ugledala, Evdoksija in maha z belimirobcom v zad-nji pozdrav.

Z ladje ji prijatelja odzdrav-ljata.

II

Minilo je nekoliko mesecev.

Za poletje je bila določena Ev-doksijina poroka.

Zvedel je Marino marsikaj, kako vpludno se je vedla njego-va nevesta napram tujcem, in vzbudilo se mu je nekako tež-ko, neprijetno čuvstvo, dasi za ljubosumnost ni imel pravega vzroka. Toda gledal je nevesto nekako nejeverno in zahteval, da se določi dan poroke.

Ali odarno, strogo njegovo ve-denje, toli različno od vedenja onih tujcev, je strahilo deklico in odlagala je, a poroka od dne do dne, od tedna do tedna, pri-čemer so jo radi podpirali roditelji.

"Pomlad je minila in še ne vem, kdaj hoče stopiti pred ol-tar," deja nekega dne Marino. "Toda dobro vem, zakaj se braniš. Oni tujec ti roji po glavi. Ali ni tako? Povej!"

"Hugon, misliš? Kakor brat mi je drag!" odgovorila mu je mirno, saj sama ni vedela, da ji je mnogo, mnogo dražji...

"Priprčak me in privoli, da se kmalu poročiva."

"Počakaj še, Marino, potrpi do jeseni!"

Razvnet se obrne Marino in odide na prod...

Hugon je dopisoval pogosto-ma.

V nekem listu je govoril o hre-penjenju—o ljubezni in prosil Evdoksijo, naj mu odpíše, ali jo sme priti pozdravit, svojo neve-sto, zakaj tako ne more živeti dalje; želi si odločne odgovo-voja.

Od neizmerne boli se je ta-krat sklonila Evdoksija. Največ-ja sreča, združitve z njim, bila je tako blizu, bila je v njeni mo-či in vendar se misliti ni smela nanjo!